

будівництво, реєстраційний номер EX01:0160-6626-2899-2110 від 31 грудня 2021 р. Рівне.

2. Названо кількість зруйнованих музеїв та пам'ятників в Україні через війну. Слово і діло. Аналітичний портал. 15 червня 2022 р. URL:<https://www.slovoidilo.ua/2022/06/15/novyna/suspilstvo/nazvano-kilkist-zrujnovanyh-muzeviv-ta-pamyatnykiv-ukrayini-cherez-vijnu> (дата звернення: 23.08.2022).

3. Обух В. Перші успіхи й великі плани «Великої реставрації». Укрінформ 24.12.2021 р. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ekonomy/3375162-persi-uspihi-j-veliki-plani-velikoi-restavracii.html> (дата звернення: 21.08.2022).

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 лютого 2022 р. № 108 «Про затвердження Порядку та умов надання у 2022 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів ремонтно-реставраційних та консерваційних робіт пам'яток культурної спадщини, що перебувають у комунальній власності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 22.08.2022).

5. Протокол науково-методичної ради КЗ «РОКМ» РОР № 2 від 31 січня 2022.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-237-1-18>

CURRENT APPROACHES TO COLLECTING MATERIALS ON THE TOPIC «VOLUNTEER MOVEMENT IN UKRAINE»

АКТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ЗБОРУ МАТЕРІАЛІВ З ТЕМИ «ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ В УКРАЇНІ»

Stadnik Y. O.

*Senior Researcher at the Department
of scientific exposition I.
M. F. Sumtsov Kharkiv Historical
Museum
Kharkiv, Ukraine*

Стаднік Ю. О.

*Старша наукова співробітниця
науково-експозиційного відділу I.
Харківський історичний музей
імені М. Ф. Сумцова
м. Харків, Україна*

Критичний для України період, що розпочався в 2014 році, запустив процес формування всенародного волонтерського руху, показавши здатність українців до мобілізації сил і ресурсів [5, с. 83]. У 2022 році

досвід взаємодопомоги отримала значна частина громадян, що може стати основою для подальшого розвитку громадянського суспільства. Враховуючи актуальність теми, музейникам слід долучити якомога більше матеріалів, пов'язаних з волонтерською роботою до майбутнього тематичного комплексу, присвяченого військовому вторгненню Російської Федерації на територію України.

Розглядаючи питання феномену волонтерства, необхідно спочатку скласти уявлення про те, що є основними результатами волонтерської діяльності, а вже потім визначити джерела, які фіксують процес надання допомоги.

На думку Горелової Д. М. та Корнієвського О. А., з 2014 року найбільш поширеним видом волонтерської діяльності стало забезпечення українських військових необхідними ресурсами [1, с. 19]. Однак через воєнні дії на значній території України у 2022 році спостерігається підвищення ролі гуманітарного та креативного сегмента. При цьому значна частка волонтерів акумулює в собі декілька напрямків допомоги.

Очевидно, що, оскільки ми виділяємо три основні напрямки допомоги, то матеріали, що їх ілюструють, слід розподіляти за трьома відповідними групами:

1. Забезпечення фронту. Волонтери, які працюють з фронтом, займаються закупівлею форми, захисної екіпіровки, тактичних аптечек, додаткового обладнання і програмного забезпечення до нього.

2. Гуманітарна допомога. Допомогу цивільним можуть ілюструвати фото та відео, на яких зафіксовано процес підготовки, відсилання та видачі гуманітарної допомоги, зразки речей, наданих у рамках допомоги, особливо ті, що мають на собі елементи фірмового стилю організації.

3. Культурна робота. Включення креативного сектору до подолання кризових явищ, викликаних війною, призвело до створення цілої низки продуктів дизайну, музичних творів і відеоконтенту на військову тематику.

При визначенні основних результатів діяльності активістів, громадських та благодійних організацій слід враховувати як кількісні показники, так і якісні. Відомостями про кількісні показники є статистика гуманітарної допомоги наборами їжі та засобами гігієни (наприклад, набори від «Червоного хреста»), пошуком житла (наприклад, з цією метою було створено сайт «Прихисток») тощо.

Якісні показники зазвичай прораховувати важче. Наприклад, універсальні харчові набори можуть не задовольняти потреби людей з

алергією або родини з дітьми, що потребують специфічного харчування. Водночас найвідчутніший позитивний вплив на морально-психологічний стан населення мають благодійні концерти та акції та різноманітні продукти творчості на воєнну та мирну тематику.

Всі ці речі та матеріали можуть бути зібрані як майбутні експонати. Але задля ефективного показу реальності шляхом речових та цифрових доказів потрібно зробити якісну, бажано тематичну, їх вибірку. Перешкоджає цій роботі складна безпекова та гуманітарна ситуація в країні. Тому музейникам слід переорієнтуватися на збір інформації, яка стане основою для подібного відбору в майбутньому. Цей задум можна реалізувати шляхом накопичення усних свідчень волонтерів про власну діяльність та спогадів отримувачів допомоги.

Досвід проведення подібних інтерв'ю мають журналісти та самі активісти, що координують надання різноформатної допомоги. Прикладом може слугувати сайт «Волонтерська платформа», на якому викладають історії волонтерів [3]. Науковці також долучаються до збору усноісторичних джерел вже зараз. Так історики з різних областей України об'єдналися для документування подій війни на платформі «ЛІТОПИС. III RESпубліка» [4].

Враховуючи специфіку методу усної історії, обов'язковою умовою є підкріплення і доповнення усних свідчень цифровими матеріалами (фото, аудіо та відеофайлами), не виключаючи, звичайно, збір предметів, що мають підлягати музеєфікації. Сьогодні збором приватних цифрових фотографій щодення війни займається Центр міської історії (м. Львів) [2].

У Харківському історичному музеї імені М. Ф. Сумцова для збору інформації про український волонтерський рух було розпочато проєкт «Українське поле честі. Архів війни». Збір матеріалів включає три орієнтовні блоки роботи: інтерв'ю з представниками волонтерського руху; цифрові матеріали; пам'ятки історії, культури та вжитку. Інтерв'ю зорієнтовані на визначення мотивації, особистого вкладу та погляд респондентів на розвиток волонтерського руху у майбутньому.

Отже, щоб зафіксувати взаємодопомогу як складову життя українців під час воєнного стану та розкрити в майбутньому феномен волонтерського руху, слід змінити підходи до збору матеріалів до музейної колекції. По-перше, комплектування має відбуватися вже зараз, адже окремі історії, імена та думки, за різних причин, можуть бути втрачені у часі. По-друге, пропонується не зважати на відсутність можливості зібрати великий масив матеріальних речей, а натомість збільшити відсоток долучення до музейної колекції цифрових пам'яток

та усних свідчень. Інформація, здобута у такий спосіб, може бути використана для пропагування змін у суспільстві через реальні приклади самоорганізації громадян. Це дозволить музеям вийти на новий рівень впливу на формування громадянської позиції.

Література:

1. Горелова Д.М., Корнієвський О.А. Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики: аналіт. доп. К.: НІСД, 2015. 36 с.
2. Збір приватних фотографій щодення війни. URL: <https://www.lvivcenter.org/updates/war-everyday-life/> (дата звернення: 03.08.2022).
3. Історії волонтерів. Волонтерська платформа. URL: https://platforma.volunteer.country/posts?filtered_categories%5B%5D=2 (дата звернення: 07.08.2022).
4. Маніфест історичної платформи Літопис. Третя RESpublica. URL: <https://litopys.info/manifest/> (дата звернення: 04.08.2022).
5. Яновська О.В. Інституалізація волонтерського руху в Україні: безпековий вимір. Вісник НТУУ «КПІ». 2017. Політологія. Випуск 1/2 (33/34). С. 80-83.